

รายวิชา ศิลปะ (นาฏศิลป์)

รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง รูปแบบท่วงท่าลีลานาฏศิลป์

เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ (๑)

ครูผู้สอน ครูโชติกา สมพงษ์

ตั้งวงบน

จีบส่งหลัง

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

จากช่อง นาฏศิลป์ไทย BY SSKN.

เรื่อง เพลงตั้งวง (MUSIC TUNG MUE) รายวิชาความรู้พื้นฐานนาฏยศัพท์ไทย

วันที่สืบค้น ๑๕ ก.ค. ๒๕๖๘

แหล่งที่มา https://youtu.be/j5Ul4V-j4Wg?si=OAK9r_RgSDuTDqD4

Thai MOOC

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

จากช่อง นาฏศิลป์ไทย BY SSKN.

เรื่อง เพลงจีบ (MUSIC CHIP) รายวิชาความรู้พื้นฐานนาฏยศัพท์ไทย

วันที่สืบค้น ๑๕ ก.ค. ๒๕๖๘

แหล่งที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=DL8ZjjxXXX4>

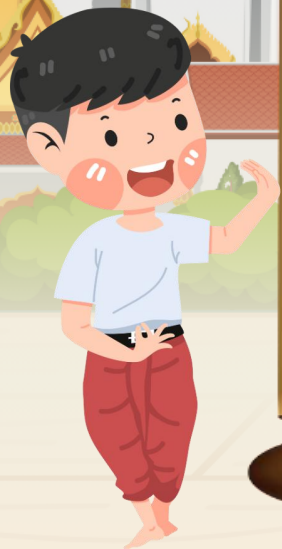
เรื่อง

นาฏยศัพท์และ
ภาษาทำนาฏศิลป์

จุดประสงค์การเรียนรู้

- มีความรู้ความเข้าใจอธิบายประเภทของนาฏยศัพท์ได้
- วิเคราะห์ อธิบายประเภทของภาษาท่าและหลักการตีบท
- ฝึกฝนและปฏิบัติทำนาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์

การฟ้อนรำที่ดี จะต้องมึลักษณะลีลาท่ารำที่งดงามผู้รำต้อง
เคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้อง กลมกลืนไปทุกส่วนของ
ร่างกาย การฝึกหัดการเคลื่อนไหวมือและเท้าในวงการนาฏศิลป์
ไทยเรียกว่า

“นาฏยศัพท์”

นาฏยศัพท์

ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับลักษณะท่ารำ

ในการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ไทย เช่น

โขน ละคร รำ ระบำ เพื่อให้เกิด

ความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

ประเภทของ

นาฏยศัพท์

นาฏยศัพท์

แบ่งเป็น
๓ ประเภท

นามศัพท์

กิริยาศัพท์

นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

นาฏยศัพท์

๑. นามศัพท์

ศัพท์ที่เรียกชื่อท่ารำหรือชื่อท่าที่บอกการกระทำของผู้นั้น เช่น การตั้งวง การจับ สลักมือ คลายมือ กรายมือ ฉายมือ ปาดมือ กระทบ กระทบก ยกเท้า ก้าวเท้า ประเท้า ตบเท้า กระทบ จรดเท้า แตะเท้า ซอยเท้า ขยับเท้า ฉายเท้า สะดุดเท้า รวมเท้า โย้ตัว ยกตัว ตีไหล่ กล่อมไหล่

จับหงาย

จับคว่ำ

จับล้อแก้ว

จับส่งหลัง

๕ ตั้งวง

วงบน

วงกลาง

วงล่าง

การก้าวหน้า

ก้าวข้าง

กระดกเท้า

๒. กิริยาศัพท์

แบ่งออกเป็น

ศัพท์เสริม ศัพท์ที่ใช้เรียกเพื่อปรับปรุงท่าที่ให้ถูกต้องสวยงาม
เช่น เปิดคาง กัดคาง กัดไหล่ ลดวง หลบเข่า หักข้อมือ

ศัพท์เสื่อม ศัพท์ที่ใช้เรียกท่ารำหรือท่วงท่าของผู้รำ
ที่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐาน เพื่อให้ผู้รำรู้ตัวและแก้ไขท่าที่
ของตนให้ดี เช่น วงสั้น วงหัก รำสั้นจังหวะ

๓. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

ศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้เรียกในภาษานาฏศิลป์ นอกเหนือไปจากนามศัพท์ และ
กิริยาศัพท์ เช่น

- แม่ท่า (ท่ารำมาตรฐาน หรือท่ารำแม่บท)
- นายโรง (พระเอก)
- ยืนเครื่อง (การแต่งกายหลักในการแสดงโขน และละครรำ สร้างโดย
เลียนแบบเครื่องต้น ของพระมหากษัตริย์)
- พระใหญ่ พระน้อย
- นางกษัตริย์ นางตลาด

พระใหญ่ – พระน้อย

หมายถึง ในการแสดงโขนพระใหญ่จะ
เป็นพระเอกที่มีบุคลิก ท่าทีที่ สง่างาม
เหนือกว่าพระน้อย เช่น พระรามเป็น
พระใหญ่ พระลักษมณ์เป็นพระน้อย

นางกษัตริย์

ตัวนางที่มีกิริยามารยาทเรียบร้อย สุขภาพ
นุ่มนวลอ่อนหวานตามลักษณะหญิงงามใน
วรรณคดี

นางตลาต

ตัวนางที่มีท่าทางกระฉับกระเฉง

คล่องแคล่วว่องไว มีจริต ไม่เรียบร้อย

ปฏิบัติท่านาฏยศัพท์

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

จากช่อง Siammelody

เรื่อง โขน “นางลอย” พร้อมสาระน่ารู้เรื่องเพลงหน้าพาทย์ในการแสดง

Ep.๗ Khon, masked dance drama in Thailand

วันที่สืบค้น ๑๕ ก.ค. ๒๕๖๘

แหล่งที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=tRJ8xvjufno>

คำถามชวนคิด

- นักเรียนเห็นตัวละครกี่ตัว ใครบ้าง
- ตัวละครทั้ง ๒ ตัว แสดงสื่อให้เห็นถึงอะไร

นักเรียนทราบได้อย่างไร

ภาษาทำนาฏศิลป์

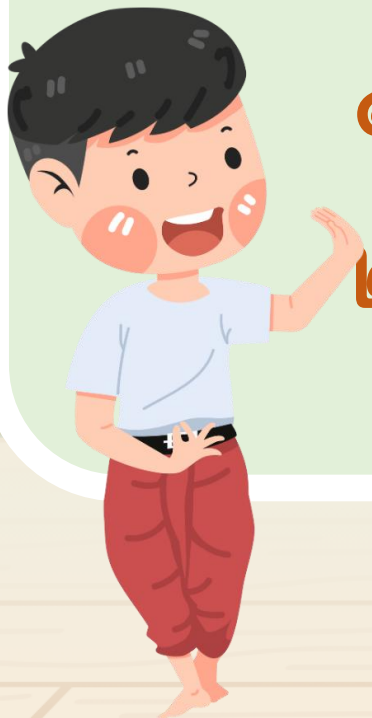
เป็นการนำท่าทางและลีลาที่มีอยู่ตามธรรมชาติ
เช่น คำพูด กริยาอาการ อารมณ์ ความรู้สึก มาปฏิบัติ
เป็นท่าทางนาฏศิลป์ไทยที่มีความหมายแทนคำพูด
ให้สอดคล้องกับจังหวะเพลงและการขับร้อง

ภาษาทำนาฏศิลป์

ที่มาของภาษาท่าที่ใช้ในการแสดงนาฏศิลป์
แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. ภาษาท่าที่มาจากธรรมชาติ
๒. ภาษาท่าที่มาจากการประดิษฐ์โดยตรง

ภาษาท่าที่มาจากธรรมชาติ

เป็นท่าทางที่ดัดแปลงมาจากท่าทางตามธรรมชาติ
ของคนเรา แต่ปรับปรุงให้ดูสวยงามอ่อนช้อยมากยิ่งขึ้น
โดยใช้ลักษณะการรำรำเบื้องต้นมาผสมผสาน

ภาษาท่าที่มาจากการประดิษฐ์โดยตรง

เป็นท่าทางที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อให้เพียงพอ
ใช้กับคำร้องหรือคำบรรยาย ที่จะต้องแสดงออก
เป็นท่ารำ

ภาษาท่าทางนาฏศิลป์

แบ่งออกเป็น

๑. ภาษาที่ใช้แทนคำพูด

๒. ภาษาที่ใช้แทนคำกริยาอาการ

๓. ภาษาที่ใช้แทนอารมณ์ความรู้สึก

ทำตัวเรา

ทำท่าน

ทำปฏิสเสธ

ภาษาท่าที่ใช้แทนคำกริยาอาการ

เช่น ทำยืน ทำเดิน

ทำนั่ง ทำนอน

ท่าเดิน

ท่ายืน

ท่านั่ง

ภาษาที่ใช้แสดงอารมณ์ความรู้สึก

เช่น ดีใจ เสียใจ โกรธ

เศร้า โศก อาย รัก

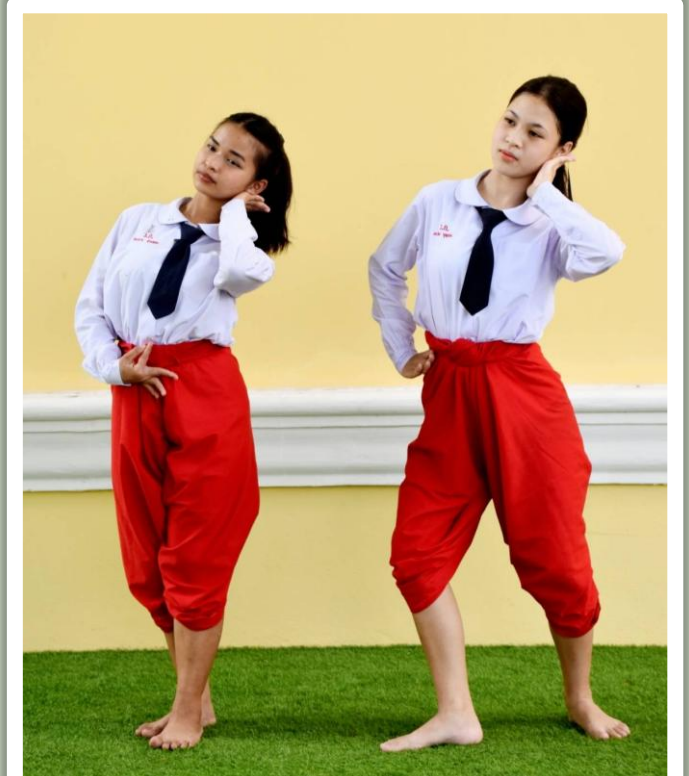

ทำยิ้ม

ทำรัก

ทำโกรธ

ภาษาท่าที่เลียนแบบท่าทางของสัตว์

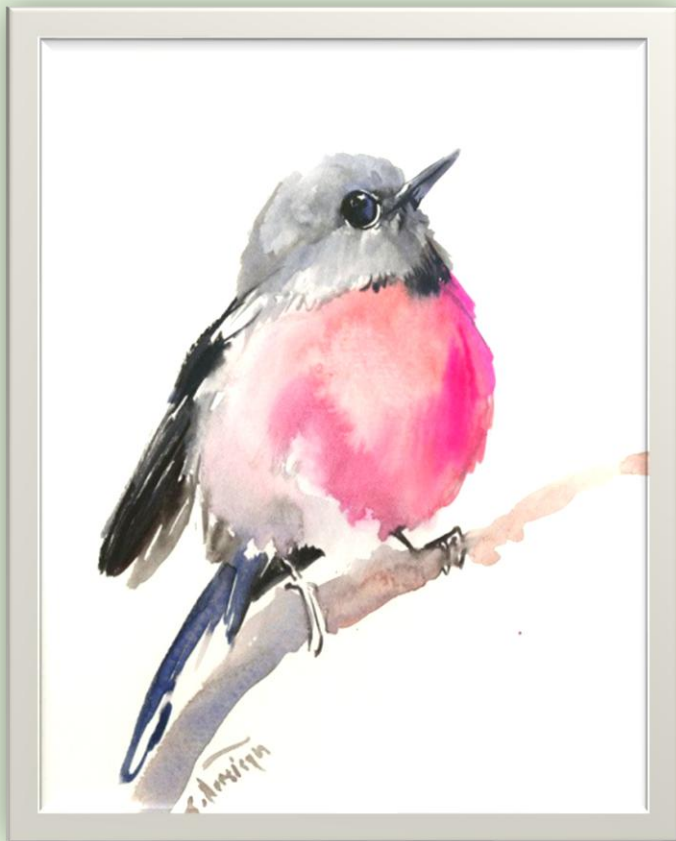
เช่น นก ม้า ไก่
ลิง ปลา กวาง

ท่าไก่

ท่านก

ท่าม้า

เรื่อนำรู้

การพื่อนำที่ดี จะต้องมิลักษณะลีลาท่ารำที่งดงาม
ผู้รำต้องเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้อง กลมกลื่นไปทุก
ส่วนของร่างกาย และยั่งต้องถ่ายทอดท่ารำสื่อความหมาย
ได้ถูกต้อง สวยงามตามหลักนาฏศิลป์ไทย

กิจกรรม 1

ใบงานที่ ๙ เรื่องนาฏยศัพท์
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง รูปแบบท่วงท่าลีลานาฏศิลป์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๔ เรื่อง นาฏยศัพท์
รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ชี้แจงให้นักเรียนตอบคำถามและเลือกบัตรคำภาพ นำมาติดลงในกรอบด้านล่าง ให้อุณหภูมิ

๑) หมายถึง ศัพท์เฉพาะทางวิชานาฏศิลป์

๒) หมายถึง ศัพท์ที่เรียกชื่อท่าหรือชื่อท่าที่บอกอาการกระทำของผู้นั้น

๓) "ถ้านักเรียนรำเป็นตัวละคร การตั้งวงของนักเรียนต้อง..... ออกไปจะทำให้ท่ารำสง่างามขึ้น"

๔) การเรียงช่วงตัวตกลงตามศีรษะและไหล่ เรียกว่า.....

๕) ตัวละคร "พระเอก" ในสมัยโบราณ เรียกว่า.....

ใบงานที่ ๙

เรื่องนาฏศิลป์

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด (พระใหญ่ - พระน้อย)

กมลยิวข้าง

กิจกรรม ๒

หาเพลงที่ตนเองชอบและตกลงกันในกลุ่มว่าจะเลือกเพลงใดมา
เลือกมา ๑ ท่อนเพลงที่นักเรียนชอบ ประมาณ ๑ นาที เพื่อเตรียมมา
ฝึกซ้อมการแสดงภาษาทำนาฏศิลป์

ให้นักเรียนนำไฟล์เพลงหรือแจ้งเพลงกับครูว่าจะใช้เพลงไหนหรือร้องเอง
ก่อนวันที่จะมีชั่วโมงเรียนก่อน ๑ วัน

ชมวีดิทัศน์ตัวอย่าง

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

จากช่อง armerclub

เรื่อง สอบภาษานาฏศิลป์-วอนลมฟากรัก

วันที่สืบค้น ๑๕ ก.ค. ๒๕๖๘

แหล่งที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=cxM9iRiW-5k>

สรุป

นาฏยศัพท์
แบ่งเป็น
๓ ประเภท

นามศัพท์

กริยาศัพท์

นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

สรุป

ภาษาท่านาฏศิลป์

แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. ภาษาท่าที่มาจากธรรมชาติ

๒. ภาษาท่าที่มาจากการประดิษฐ์โดยตรง

สรุป

ภาษาทำนาฏศิลป์
แบ่งออกเป็น

๑. ภาษาที่ใช้แทนคำพูด

๒. ภาษาที่ใช้แทนคำกริยาอาการ

๓. ภาษาที่ใช้แทนอารมณ์ความรู้สึก

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์๒

และฝึกปฏิบัติทำร่างมาตรฐานเพลงชาวไทย

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๑๐ เรื่อง นาฏยศัพท์
๒. ใบความรู้ที่ ๑๑ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์
๓. แต่ละกลุ่มหาเพลงที่ชอบเลือกมา ๑ ท่อน ประมาณ ๑ นาที

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่

www.dltv.ac.th)

